

Koningin Wilhelminalaan 5 | 3527 LA Utrecht
Postbus 2758 | 3500 GT Utrecht

T 030 - 233 23 37 | info@divosa.nl
NL75 INGB 0000194416 | KvK 40532318 Midden Nederland

Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Onze referentie: 200044
Uw referentie:
Datum: 30 januari 2020
Onderwerp: Position paper rondetafelgesprek ouderdomsregelingen
Van: M. Smit | T 06-82 37 50 66 | msmit@divosa.nl

Geachte leden van de commissie SZW,

Hartelijk dank voor de uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over ouderdomsregelingen. In deze position paper licht ik onze standpunten over het niet-gebruik van deze regelingen toe.

Divosa staat voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen tot zijn recht komt en op een gelijkwaardige manier actief meedoet. Zo'n samenleving biedt perspectief aan iedereen. Perspectief om een zinvolle bijdrage te leveren aan de samenleving en om te werken aan ontwikkeling. Bestaanszekerheid is daarvoor essentieel.

Divosa verstaat onder bestaanszekerheid niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven ziet Divosa als noodzakelijke voorwaarden om mee te doen in de samenleving.

In het Rekenkamer rapport 'Ouderdomsregelingen ontleed' concludeert de Rekenkamer dat er mensen zijn die geen gebruik maken van de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO) en daardoor onder het bestaansminimum terecht komen. AOW-gerechtigden met een onvolledig AOW pensioen of met een jongere partner zonder inkomen, kunnen recht hebben op een aanvulling op het inkomen tot het bijstandsniveau, de AIO.

Het niet-gebruik van de AIO ligt tussen de 48% en 56% van de rechthebbende huishoudens. Dat betreft een grote groep, namelijk circa 34.000 tot 51.000 huishoudens.

Niet-gebruik AIO kan leiden tot leven in armoede en schulden

Mensen die onder het bestaansminimum terecht komen zijn vaak niet in staat hun vaste lasten te betalen en zijn kwetsbaar voor het aangaan van schulden. Gemeenten spannen zich in om mensen in armoede en/of met (het risico op) schulden zo vroeg mogelijk te vinden en ondersteuning te bieden. Hiermee kan worden voorkomen dat problemen verergeren en schulden uit de hand lopen.

Het vinden van mensen die in armoede en/of met schulden leven is lastig. Vaak schamen zij zich voor hun situatie en praten zij hier niet graag over. Daarnaast weten zij niet altijd de weg te vinden in de digitale wereld. De stress en schaamte die armoede en schulden met zich meebrengen wegen zwaar en kunnen van invloed zijn op andere leefgebieden, zoals gezondheid, sociale relaties en welzijn.

De overheid, zowel lokaal als landelijk, draagt de verantwoordelijkheid deze mensen te vinden en de juiste ondersteuning te bieden. Gemeenten hebben de ervaring dat persoonlijk bezoek vele malen effectiever is dan het sturen van brieven. Wij juichen de ambitie van de SVB om de mensen die recht hebben op de AIO persoonlijk te bezoeken dan ook van harte toe.

Samenwerken om bereik en bekendheid van de AIO te vergroten

De groep AIO gerechtigden die gemeenten al kennen bestaat uit ouderen die vanuit de bijstand een ouderdomsregeling instromen. Van deze mensen zijn gegevens bekend en zij kunnen opgeroepen worden voor gesprekken en voorlichtingen.

Om het niet-gebruik van de AIO tegen te gaan, werkt de SVB samen met een aantal gemeenten in pilots aan warme overdracht van bijstand naar AIO. De pilotgemeenten voeren 2 maanden vóór het bereiken van de AOW-pensioengerechtigde leeftijd een exitgesprek met de klant die een bijstandsuitkering ontvangt. Als er sprake is van een gekort AOW-pensioen of geen recht op AOW-toeslag vult de medewerker van de gemeente samen met de klant de AIO-check van de SVB in.

In een andere pilot organiseren SVB en de gemeente gezamenlijk voorlichtingsbijeenkomsten over de AIO voor klanten die uit de bijstand stromen. Tevens voeren SVB en de pilotgemeente samen een exit gesprek met de potentiële AIO-gerechtigde, waarin de SVB-medewerker het aanvraagproces AIO met de klant in gang zet.

Uitwisselen gegevens

Het uitwisselen van gegevens over betalingsachterstanden, inkomen en vermogen maken het mogelijk in te schatten welke inwoners, die nog niet in beeld zijn, ondersteuning nodig hebben. Het gebruik van inkomensgegevens uit de polisadministratie van het UWV zou helpen om het niet-gebruik van de AIO doelmatiger en doeltreffender aan te kunnen pakken. Een voorbeeld van uitwisseling van gegevens is de komende wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, waarin een wettelijke grondslag wordt gecreëerd voor bepaalde schuldeisers en gemeenten om signalen van betalingsachterstanden met elkaar uit te wisselen. Op deze manier kan gericht ingezet worden om problematische schulden te voorkomen.

Mensen weten vaak niet waar zij recht op hebben of zijn niet in staat om dit aan te vragen. Dit maakt dat mensen hun bestaanszekerheid verliezen. De groep mensen die aanspraak kan maken op de AIO is extra kwetsbaar, omdat zij geen groei in hun inkomen meer kennen. Gemeenten willen deze mensen de ondersteuning bieden die zij nodig hebben om hun bestaanszekerheid te garanderen. Voor het welzijn van de inwoner en om grotere problematiek te voorkomen. Het kost gemeenten en de SVB nu echter veel inzet om deze mensen via verschillende communicatiekanalen te vinden. De mogelijkheid om beschikbare data te gebruiken en gegevens te koppelen zou het makkelijker maken om mensen te bereiken en een inschatting te maken welke inwoners ondersteuning nodig hebben. Vervolgens kunnen gemeenten en/of Rijksuitvoerders bepalen hoe de beschikbare capaciteit wordt ingezet.

Het is belangrijk een goede afweging te maken tussen het recht op privacy bij het uitwisselen van gegevens en het voorkomen van (financiële) problemen. Wij onderschrijven daarom de oproep van de Rekenkamer en de SVB om te onderzoeken hoe – rekening houdend met de privacywetgeving – de bereikbaarheid van regelingen als de AIO kan worden vergroot door gegevens van verschillende

uitvoerders te koppelen. Daar waar deze koppeling op juridische bezwaren stuit, ligt een opdracht omhet belang van bestaanszekerheid en privacy zorgvuldig met elkaar te wegen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Erik Dannenberg".

Erik Dannenberg
voorzitter